1

3

νότια του λατομείου "Αργυρό" και στα ΒΔ του οικισμού (μεταξύ του οικισμού και των λατομείων-ασβεστοβιομηχανιών). Αποτελούν το δεύτερο στάδιο ανάπτυξης, κατά το τέλος του 19ου και τις αρχές του 20ου αιώνα. Συνολικά καταγράφηκαν 15: 1 κάμινος τριών χώρων (τρίδυμη), 4 κάμινοι δύο χώρων (δίδυμες) και 4 κάμινοι ενός χώρου. Ανήκουν στις φρεατοειδείς καμίνους δεύτερης γενιάς και αντιπροσωπεύουν –λόγω της εντονότερης κλίσης του εδάφους- την παραλλαγή αυτών που υποσκάπτονται από τις τρεις πλευρές μέσα σε βράχο, δομώντας μόνο την είσοδο και τους τοίχους αντιστήριξης. Έχουν καταγραφεί επίσης υπόσκαφες στο σύνολό τους κάμινοι, όπου και η είσοδος αποτελεί τμήμα του βράχου.

Πρώιμες βιομηχανικές και βιομηχανικές ασβεστοκάμινοι

Σήμερα διασώζονται οι δύο ασβεστοκάμινοι της εταιρείας "Ένωσις" (από το 1995 φέρει την επωνυμία "ΔΙΑΣ") με ανέπαφες τις αυθεντικές καπνοδόχους της (φωτ. 3) και τα ισόγεια τμήματα των οριζόντιων ελλειψοειδών τμημάτων (φωτ. 3). Ίδιας ιδιοκτησίας είναι η φρεατοειδής ασβεστοκάμινος τεχνολογίας του '50 (φέρουσα πλινθοδομή με ενίσχυση μεταλλικού δικτυώματος) (φωτ. 4) και άλλη κάμινος τεχνολογίας '70 (μπετόν και πλινθοδομή), η οποία σταμάτησε τη λειτουργία της το 1997, ενώ το 2003 επισκευάστηκε από ενοικιαστές χρήστες, με σκοπό την επαναλειτουργία της.

Το εργοστάσιο τύπου Hoffman της "Ομόνοιας" έχει κατεδαφιστεί, ως "επικινδύνως ετοιμόρροπο". Η "Πρόοδος" έχει εγκαταλειφθεί. Ανενεργός από το 1992 (ιδιοκτησίας "ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΑΣΒΕΣΤΟΠΟΙΪΑ TITAN Α.Ε") διασώζεται η ασβεστοκάμινος πρώην κ. Ρουσσίδη.

Στην περιοχή βρίσκονται σήμερα σε λειτουργία τα εργοστάσια παραγωγής ασβέστου, του κ. Βρέλλα, του Ε.Π.Σ "Η ΚΥΨΕΛΗ" ΣΥΝ. ΠΕ (φωτ. 5,6) και του Τ. Παστρουματζή (πρώην ΑΦΩΝΤάνη), που αντιπροσωπεύουν το επίπεδο τεχνολογίας της δεκαετίας του '70, με τις βοηθητικές τους εγκαταστάσεις, τις μονάδες σβέσης και τα γραφεία.

Αξιολόγηση της πολιτιστικής σημασίας της περιοχής

Η περιοχή αποτέλεσε για πάνω από 300 χρόνια πεδίο εκτεταμένης εκμετάλλευσης και έχει να επιδείξει σαφή ιστορική συνέχεια και αναμφισβήτητη εμπειρία σε όλο το φάσμα της παραγωγικής διαδικασίας ασβέστου. Η εμπορική πολυπραγμοσύνη των ασβεστοχωριτών κάλυψε εδαφική έκταση τέτοια, που να θεωρείται, αν όχι αποδεικτική, ενδεικτική τουλάχιστον της γενικής αποδοχής και καταξίωσης, που έχαιραν, ως τεχνίτες ασβέστου. Δεδομένου ότι, ο σχεδιασμός και η λειτουργία των καμίνων διατηρήθηκαν σχεδόν απαράλλαχτα ως το τέλος του 19ου αιώνα, οι διασωθείσες στην περιοχή προβιομηχανικές ασβεστοκάμινοι με την ευρύτερη περιοχή των αντίστοιχων λατομείων εξόρυξης, καλύπτουν την ιστορική προβιομηχανική φάση.

Επίσης, οι ασβεστοκάμινοι τύπου Hoffman αποτελούν μαρτυρίες της πρώιμης βιομηχανικής τεχνολογίας, από τα ελάχιστα διασωθέντα δείγματα σε όλο τον ευρωπαϊκό χώρο (σε Αγγλία και Γερμανία έχουν όλα κατεδαφιστεί) κατασκευασμένα για αποκλειστική παραγωγή ασβέστου. Από την προβιομηχανική ανάπτυξη της τεχνογνωσίας παραγωγής ασβέστου στην περιοχή (~1700), που φαίνεται να είχε τοπικό χαρακτήρα, η πρώιμη βιομηχανική τεχνολογία της καμίνου Hoffman μεταφέρθηκε από την Ευρώπη με χρονική υστέρηση 65χρόνων (1859-1924), η τεχνολογία της κατακόρυφης καμίνου συνεχούς λειτουργίας με υστέρηση περίπου 50χρόνων (τέλος 19ου αι. - 1945), ενώ η ενσωμάτωση της σύγχρονης αυτοματοποιημένης παραγωγικής διαδικασίας, ξεκίνησε τη δεκαετία του '90.

Η περιοχή, επομένως, εμπεριέχει το σύνολο των πολιτιστικών αξιών (αισθητικών, ιστορικών, επιστημονικών, τεχνολογικών, κοινωνικών), όπως αυτές ορίζονται στους σύγχρονους διεθνείς χάρτες διαχείρισης της βιομηχανικής κληρονομιάς. Οι ενεργές σήμερα ασβεστοβιομηχανίες, τεχνολογίας '50 έως και '70, αντιμετωπίζουν με αμηχανία το γεγονός της βραχυπρόθεσμης πλέον ζωής της ιστορικής λατομικής ζώνης της περιοχής. Άμεσα, λοιπόν, θα πρέπει να συμπεριληφθούν στα υπό προστασία μνημεία της **βιομηχανικής κληρονομιάς** του Ασβεστοχωρίου που αποτελούν ιστορικό σύνολο, με σκοπό την **ολοκληρωμένη προστασία** της περιοχής.

Γ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Η επιδίωξη της ολοκληρωμένης προστασίας φέρνει στο προσκήνιο τις ακόλουθες γενικές κατευθύνσεις: α) την ένταξη της προστασίας σε ευρύτερα προγράμματα χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, β) την οργανωμένη προστασία του συνόλου (λατομεία, κάμινοι) και των "κτισμάτων συνοδείας" και γ) την ανάδειξη των κοινωνικών παραγόντων, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τη συμμετοχή και την πληροφόρηση των πολιτών, ως απολύτως απαραίτητων στοιχείων της προστασίας.

Δράσεις παθητικής προστασίας

- Ταυτοποίηση των εγγραφών του Ιστορικού Αρχείου Μακεδονίας με τους διασωθέντες χώρους παραγωγής ασβέστου.
- Απαλλοτριώσεις ή ανταλλαγές ιδιοκτησιών, που είναι σήμερα εφικτές μετά την πρόσφατη ολοκλήρωση των εργασιών του Εθνικού Κτηματολογίου.
- Ανασκαφές, ώστε να αποκαλυφθούν πλήρως μπαζωμένες ή θαμμένες προβιομηχανικές ασβεστοκάμινοι και οι βοηθητικές τους εγκαταστάσεις.
- Κήρυξη της περιοχής ως Ιστορικού Τόπου, με βάση τον Αρχαιολογικό νόμο του Υπουργείου Πολιτισμού Ν. 3028/02, ΦΕΚ 153/28.06.02.
- Αποκαταστάσεις περιβαλλοντικές, κτιριακές και εξοπλισμού, μετά από διεπιστημονική συνεργασία, στο πλαίσιο ενός ευρύτερου χωροταξικού και πολεοδομικού σχεδιασμού, με σκοπό τη διαφύλαξη της αδιάσπαστης ενότητας φυσικού και δομημένου χώρου.
- Πιλοτική καμίνευση διασωθέντων ασβεστοκαμίνων, με σκοπό την ολιστική αναβίωση της παραδοσιακής παραγωγικής διαδικασίας: από την λατόμευση στην κατασκευή.

Δράσεις ενεργητικής προστασίας

- **Διατήρηση της χρήσης των ενεργών σήμερα ασβεστοβιομηχανιών επιδιώκοντας τη συμμετοχή τους και τη δυναμική ένταξή τους στη διαδικασία προστασίας.**
- Δημιουργία Τεχνολογικού Πάρκου, με σκοπό τη λειτουργία "Υπαίθριου Οικομουσείου Παραγωγής Ασβέστου" με την υποστήριξη των τοπικών αρχών, του υπουργείου Μακεδονίας Θράκης και υπό την εποπτεία του ΥΠΠΟ.
- Δημιουργία Κέντρου Διάσωσης και Διάδοσης παραδοσιακών Δομικών Τεχνών και Τεχνικών, ως κίνητρο οικονομικής ανάκαμψης και ανάπτυξης βιομηχανικού τουρισμού.
- Διασυνδέσεις με αντίστοιχα κέντρα του εξωτερικού (δίκτυο "Οικομουσείων"), που θα εξασφαλίσουν μεταφορά τεχνογνωσίας και συνεργασίες σε κοινά προγράμματα.

Ο στόχος της διατήρησης της χρήσης των ενεργών σήμερα ασβεστοβιομηχανιών, στο πλαίσιο των δράσεων ενεργητικής προστασίας του ιστορικού τόπου παραγωγής ασβέστου, καθιστά εξαιρετικά σημαντική και επίκαιρη την υποστήριξη και ενίσχυση της **βιωσιμότητας του κλάδου** τους. Σύμφωνα με έρευνα αγοράς του κλάδου από την υπογράφουσα, στις ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις της περιοχής έχει διασωθεί εγχώρια τεχνογνωσία και εμπειρία παραγωγής καλής δομικής (αερικής) υδρασβέστου σε μορφή πολτού, υλικό υποβαθμισμένο στη σύγχρονη δόμηση, που ωστόσο διεθνώς επανεκτιμάται η συνεισφορά του στην ανθεκτικότητα κονιαμάτων και σκυροδεμάτων. Η παραγωγή σκόνης υδρασβέστου και παράγωγων προϊόντων, αντίθετα, στηρίζεται έως και σήμερα σε εισαγόμενη τεχνογνωσία, γεγονός που θα οδηγήσει ενδεχομένως σε σταδιακή απορρόφηση των ελληνικών βιομηχανιών από πολυεθνικές, εάν δεν προωθηθεί άμεσα η εγχώρια τεχνογνωσία.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις, προκειμένου να διατηρήσουν τη βιωσιμότητά τους και να ανταπεξέλθουν στο διεθνή ανταγωνισμό πρέπει καταρχήν να υποστηριχθούν ερευνητικά (π.χ. συμπλήρωση του ισχύοντος προτύπου ΕΝ ΕΛΟΤ 459 'Δομική άσβεστος' με εθνικές συστάσεις/προδιαγραφές). Από την πλευρά της, η κρατική διοίκηση οφείλει να συνεισφέρει θετικά στους χώρους της ευθύνης της (π.χ. οριοθέτηση λατομικών περιοχών, φορολογική πολιτική) με βάση ένα κοινό όραμα για μια φιλική προς το περιβάλλον (π.χ. άσβεστος: καθαρό δομικό υλικό, καύση βιομάζας) και ταυτόχρονα για μια βιώσιμη επιχειρηματική δραστηριότητα του κλάδου.

Μελλοντική μετεγκατάσταση των ασβεστοβιομηχανιών του Ασβεστοχωρίου σε περιοχές νέων λατομικών ζωνών θα πρέπει να διασφαλίσει αφενός τη λειτουργική ακεραιότητα των βιομηχανικών εγκαταστάσεων που εγκαταλείπονται και αφετέρου τη διατήρηση των παραδοσιακών τεχνολογικών δεδομένων παραγωγής ασβέστου στις νέες εγκαταστάσεις.

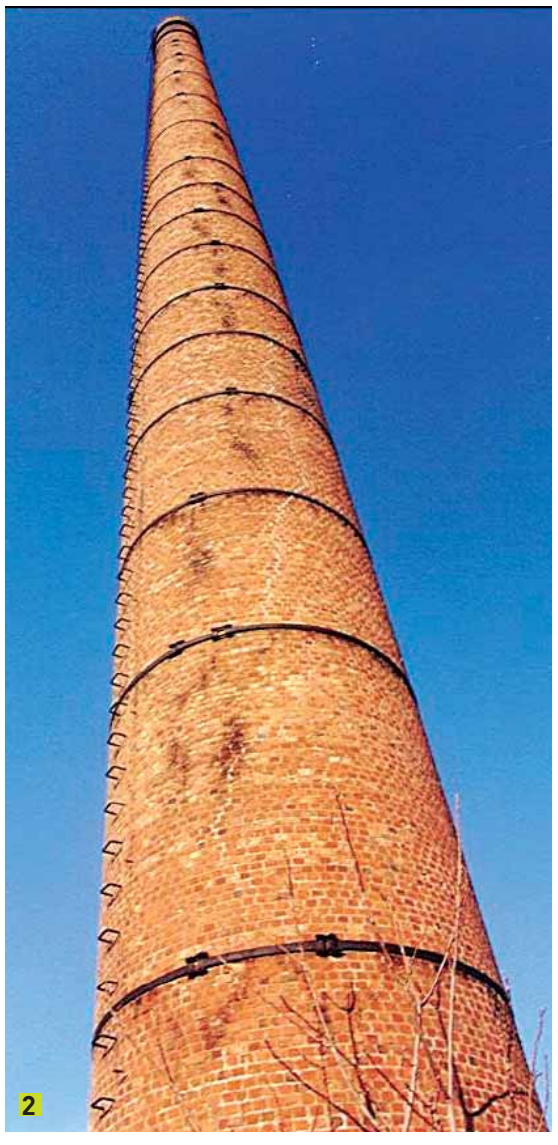

2